

GESTIÓ DE L'ERROR

L'escola tradicional sempre ha vist l'error com un element negatiu i una manifestació d'una disfunció en l'aprenentatge. I, com a tal, es penalitza i té repercussions en l'autoestima de l'aprenent. Però cometre errors és inevitable i, quan un fet inevitable és perseguit, es tendeix a ocultar. Per això, l'alumnat, especialment si té dificultats, intenta no cometre'n i, per tant, no s'arrisca a equivocar-se.

La concepció de l'error que aplica un docent o un centre diu molt del model pedagògic en què s'inscriu:

Concepció de l'error en els diferents models pedagògics

Model transmissiu

- L'alumne ha fallat.
- Potser no té capacitat o no ha estudiat prou.
- L'error és negatiu i cal penalitzar-lo.

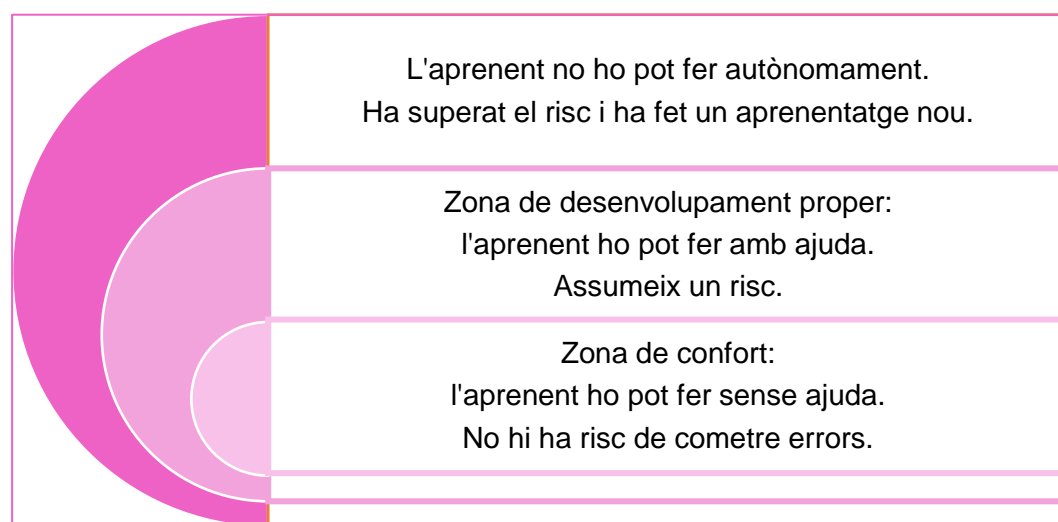
Model conductista

- El docent no ha sabut guiar bé l'alumne.
- Cal replantejar la didàctica per ajudar-lo i valorar-li els progressos (reforç positiu).
- Permet evitar errors, però no té en compte l'autonomia intel·lectual que hauria d'assolir l'alumne.
- L'error conserva l'estatus negatiu perquè es vol evitar que aparegui.

Model constructivista

- No vol eliminar l'error, sinó donar-li un estatus positiu.
- Vol que els alumnes arribin a erradicar-los, però pensen que per abordar-los cal que es manifestin i fins i tot provocar-los per tractar-los millor.
- L'error indica processos mentals i manifesta símptomes d'obstacles amb què es troben els alumnes. Són al mig del centre del procés d'aprenentatge i també indiquen els progressos conceptuals que s'estan produint.
- L'error és positiu perquè se'n pot treure partit per millorar l'aprenentatge.

L'ensenyament competencial, dins del model constructivista, considera que l'error és una part indispensable de l'aprenentatge. Si un alumne no s'equivoca, probablement no està aprenent, sinó reproduint coneixements o habilitats que ja posseïa (o copiant), sense sortir de la zona de confort. De fet, ensenyar és ajudar l'alumne a sortir de la seva zona de confort i avançar, amb l'ajuda del docent, en la zona de desenvolupament proper. Quan un alumne es considera prou fort cognitivament per aplicar un nou aprenentatge en una situació diferent, és a dir per transferir allò que ha après, assumeix un risc. Si no s'arrisca a sortir de la zona de confort, no progressarà.

Cal, doncs, estimular l'alumne perquè s'arrisqui a equivocar-se sense por de la penalització. Equivocar-se durant l'aprenentatge és natural i desitjable, perquè mostra el camí a seguir: per part de l'alumne, l'autoregulació de l'aprenentatge inclou aprendre a identificar els errors comesos i cercar vies per resoldre'ls. Per part del docent, en lloc d'intentar evitar l'error —que a vegades és vist com un fracàs professional, punt de vista igual de nociu que veure'l com un defecte de l'alumne—, és important acceptar-lo i buscar-ne la lògica interna, perquè sovint amaga progressos i mostra com avançar.

Buscar la lògica de l'error per avançar

En lloc de culpar l'alumne (penalitzant-lo) o el docent (replantejant la programació), és recomanable cercar la lògica de l'error, perquè ens donarà molta informació: per començar, ens permet veure si l'aprenent ha

partit de concepcions prèvies inexactes o equivocades o on s'ha equivocat i, per tant, on cal incidir per resoldre-ho.

Aquesta anàlisi és necessària, però continua partint d'una visió negativa de l'error. És convenient no limitar-se a identificar on s'ha equivocat, sinó incorporar una nova mirada: intentar esbrinar la lògica que ha seguit l'alumne, perquè sovint hi ha hagut un progrés, que passa desapercebut perquè el resultat no és el que esperàvem. En aquest sentit, l'error indica de quina manera els alumnes estan resolent les tasques intel·lectuals i quins obstacles es van trobant. Un exemple molt clar el trobem en l'aprenentatge d'una segona llengua: quan l'alumne infereix una norma equivocada i s'arrisca a aplicar-la, com ara decidir que, si *caballo* és *cavall* o *gato* és *gat* en català, *perro* serà *perr*; òbviament el resultat no és correcte, però l'errada ens demostra que està avançant en el domini de la llengua, perquè ha intuït una estratègia interlingüística que en molts casos és correcta. Per tant, no s'ha de veure com una regressió sinó com un indicatiu que l'alumne està progressant en l'aprenentatge.

Com actuar per convertir l'error en un element d'aprenentatge

Abans que res, cal canviar l'actitud davant l'error i eliminar el rebuig que provoca, especialment en el docent. L'anàlisi de les equivocacions del nostre alumnat pot ser la pedra angular en la professionalització de l'ensenyant si reorientem les pràctiques d'aula per tal de donar-hi resposta.

Dit això, per aprofitar el potencial de l'anàlisi de les equivocacions i transmetre al nostre alumnat que equivocar-se és natural i que no serà penalitzat, hi ha una sèrie d'actuacions que podem fer:

- **Fomentar un entorn segur i un clima de confiança i respecte perquè l'alumnat perdi la por d'equivocar-se i s'arrisqui a avançar.** S'ha de fomentar un clima de confiança i respecte, que permeti a tots els alumnes assumir riscos i formular hipòtesis i judicis crítics sense por d'equivocar-se o de ser censurats, tant pel que fa al contingut com a l'ús de la llengua. Això és especialment important per als alumnes d'origen estranger, que poden tenir dificultats per interpretar les expressions dels companys o expressar les pròpies. No s'han de sentir ridiculitzats quan intenten comunicar-se.

Reconèixer la vàlua de cada alumne i reforçar el que fa bé, no centrant-se només a identificar errors, és imprescindible per generar aquesta confiança.

Podem parlar obertament amb els alumnes del paper dels errors en el procés d'aprenentatge i fomentar que aprendre dels errors sigui la norma acceptada i part de la cultura de l'aula. Mostrar els errors propis i com acceptar-los és un recurs molt potent: el docent és model d'actitud i de gestió emocional. Per exemple, pot fer evident que no domina prou les tecnologies digitals i a vegades s'equivoca.

També ajuda a afrontar l'error ensenyar-los a associar el que no és familiar amb un sentiment plaent: els alumnes han de sentir que, davant d'un nou aprenentatge, tindran l'ajut del docent i aconseguiran aprendre coses interessants i enfrontar-se a reptes estimulants. Per exemple, treballant a través del joc podem reduir la incomoditat que se sent davant del que és nou.

- **Ensenyar a aprendre a partir de l'error.** És important valorar, en tots els alumnes, allò que cada intent significa d'haver assumit riscos i de progrés en l'aprendre a aprendre, i fer que assumeixin com a repte la superació dels obstacles. Suggestir que apliquin el mètode d'assaig-error davant d'un nou repte o encàrrec ajuda a consolidar l'hàbit d'arriscar-se.

Caldrà, en aquesta línia, evitar les preguntes que requereixen respostes tancades o literals; al contrari, potenciar les de respostes obertes o de resposta múltiple i demanar als alumnes que argumentin i defensin la lògica de les seves respostes.

Les activitats de coavaluació faciliten que l'alumne identifiqui els errors en les produccions dels altres, sovint més fàcilment que en les pròpies. Contrastar les seves produccions amb bones respostes de manera sistemàtica, amb l'anàlisi de models, els permetrà veure on han de tendir i per tant quins aspectes han de millorar. Elaborar criteris d'avaluació de resultats i de procés conjuntament amb l'alumnat, a partir de la identificació d'aquests criteris en models ben resolts, els permetrà millorar en les produccions properes.

Donar temps a l'aula per a la reflexió metacognitiva, per tal que identifiquin els obstacles i errors i trobin camins per superar-los, serà imprescindible. Són fonamentals, en aquest sentit, les reflexions de cada alumne sobre què farà per resoldre els errors.

- **Acompanyar i donar suport als alumnes en la resolució dels errors.** D'entrada, cal diferenciar entre errors concrets, manca de qualitat en l'execució de la tasca i errors indicatius d'obstacles en el procés. Utilitzar indicadors orienta molt a l'hora d'identificar aquests diferents estatus. Cal reforçar l'alumne perquè trobi la resposta correcta, ajudant-lo a entendre la dificultat i a identificar què ha d'esmenar i proporcionant-li eines per resoldre-ho.

És important analitzar la lògica de l'alumne i el procés que ha seguit. Animar l'alumnat a expressar com ha planificat l'acció permet detectar què ha plantejat erròniament. Si detectem que hi ha errors comesos per més d'un alumne, cal partir d'aquesta constatació i preparar materials i activitats per resoldre aquesta dificultat col·lectiva.

Un cop identificada la naturalesa dels errors, s'han de fer correccions basades en les dificultats i no en com hauria estat la manera correcta de resoldre la tasca.

- **Fomentar la interacció i la col·laboració.** Encoratjar els alumnes a ajudar-se fomenta la independència i la cultura cooperativa, i multiplica els suports que es poden proporcionar. Arriscar-se en grup és menys agosarat i, si estimulem la construcció compartida de les respostes o dels encàrrecs, encerts i errors seran assumits de manera col·lectiva.

Les activitats de coavaluació permeten detectar i resoldre els errors entre iguals, en un registre més proper i amb la consciència d'unes dificultats similars.

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

Us convidem a llegir aquests títols de referència per ampliar la informació:

- ASTOLFI, J. P. [*El "error", un medio para enseñar.*](#) [Consulta: 20/04/2021].
- LURI, G. [*El error como ocasión de aprendizaje*](#) (conferència). [Consulta: 20/04/2021].
- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2018). [*Competències bàsiques de l'àmbit d'aprendre a aprendre.*](#) [Consulta: 20/04/2021].
- MEHISTO, P.; MARSH, D.; FRIGOLS, M. J. (2008). *Uncovering CLIL*. Oxford: Mac Millan Books for Teachers.

- SANMARTÍ, N. (2020). [Avaluar és aprendre](#). Departament d'Educació. [Consulta: 19/04/2021].
- TICHING. [La pedagogía del error. ¿Cómo aprender de los errores?](#) [Consulta: 20/04/2021].
- TRESOR DE RECURSOS. [La finalitat reguladora de l'avaluació](#). [Consulta: 20/04/2021].